

УДК 658.338

Фісуненко П. А.

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЛЕМЕНТАРНОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В статті наведено результати узагальнення сутнісного розуміння поняття «комплементарність» у різних галузях наукових досліджень, виділено його загальні характерні особливості, що обумовлюють можливість використання його для досліджень взаємодії та взаємодоповнюваності інноваційної конкурентоспроможності і економічної безпеки на рівні будівельного підприємства. Представлено механізм визначення комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств, який складається з взаємопов'язаних блоків (зведено-оціночного, розрахунково-методичного, аналітичної інтерпретації, формулювання висновків та рекомендацій), наведено результати його практичного застосування.

Ключові слова: підприємство, економічна безпека, інноваційність, конкурентоспроможність, комплементарність.

Постановка проблеми. Визначення сутності конкуренції, конкурентної боротьби та конкурентоспроможності підприємства історично розвивалось на рівні концептуального осмислення, про що свідчить аналіз наукової літератури. Не завжди це сприяло чіткому виокремленню конкретного поняття та його закріпленню у подальших дослідженнях, але підхід щодо концептуалізації понять та розвитку наукових концепцій і теорій отримує позитивний ефект, особливо у випадках, коли предмет або об'єкт не є чіткими і однозначними, підпадаючи під вплив багатьох факторів, що визначають (доповнюють, трансформують або зовсім змінюють його очевидну сутність). Не є виключенням і питання щодо сутності інноваційної конкурентоспроможності та її осмислення в економічній науці, зокрема в аспекті забезпечення економічної безпеки підприємства.

Так, концептуально інноваційна складова формування конкурентних переваг та конкурентоспроможності підприємства урахувалась у межах декількох основних напрямів. У концепції «блакитного океану» зосереджена увага на створенні інновацій цінності, що можливо досягти, створивши баланс практичності, ціни та витрат інновацій [1]. У теорії ресурсних переваг розглядається здатність компанії використовувати організаційні знання, досвід і навички для формування, відтворення та захисту унікальних ресурсних джерел конкурентних переваг [2]. Згідно з концепцією «план інноваційної гри», регуляризує створення успішних інноваційних продуктів можливе лише за умови знання потреб клієнтів, які поки ще не задовольняються, і вивчення пропозицій, які виявилися вдалим в минулому [3]. У концепції «відкритих інновацій» акцентується увага на використанні внутрішніх і зовнішніх джерел інновацій, використання різноманітних ідей для виходу на ринок [4]. Теорія «конкурентних переваг взаємодії» визначає джерелом конкурентних переваг інноваційний розвиток на основі співпраці [5; 6]. Різноманітня концептуальних підходів очевидно наводять на думку про те, що будь-який розвиток пов'язаний з інноваційними змінами, що поступово перетворилися на конкурентні переваги для кожного суб'єкта господарювання, а також з тим, що передумовою інновацій є різноманітність джерел наукових і технологічних знань, зміна вартості або наявності сировини та матеріалів, постійні зміни потреб і смаків споживачів, що значно полегшує досягнення конкурентних переваг [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Етимологічно слово «комплементарність» походить від латинського «complementum» – доповнення. Зазначається, що лінгвістично вона є аналогом додатковості і може розглядатися як якість, властивість, відношення, стан. Тобто ідея доповнюваності (додатковості) має загальне значення; її філософське розуміння полягає у тому, що вона – на протигагу однобічності – може стати важливим кроком на шляху прогресу у розумінні загальної єдності людського буття на землі, додатковості між раціональними та ірраціональними аспектами розвитку господарських систем [8].

Оксфордський словник [9] дає наступну інтерпретацію поняття комплементарності: додаткові взаємовідносини або ситуація, в якій теорії разом пояснюють всі явища певного типу, хоча кожна окремо пояснює лише деякі явища. Американський словник компанії Meriam-Webster [10] містить інтерпретацію комплементарності з точки зору атрибутивності, визначаючи її як якість або стан взаємодоповнюваності. У словнику ділової англійської мови комплементарність визначається ще як принцип додатковості.

Наукові розвідки свідчать, що результатом комплементарності є узгодженість, упорядкованість, системність, емерджентність і в окремих випадках синергія.

Вперше принцип комплементарності або доповнюваності був сформульований та запропонований лауреатом Нобелівської премії з фізики (1922), датським фізиком Нільсом Бором. В економічній теорії застосування поняття комплементарності було здійснено австрійським економістом, Фрідріхом фон Візером [11].

Щодо досліджень на мікрорівні, поняття «комплементарність» можна зустріти у працях таких науковців як А.Балабаниць та Д.Сай, якими було використано принципи комплементарності для розширення діапазону наукового пошуку у сфері управління маркетинговою взаємодією. Вони запропонували матрицю комплементарності стратегічних змін, використання якої, за їх переконанням, дозволить підприємствам забезпечити рівновагу у системі маркетингової взаємодії у процесі стратегічного управління нею. Матриця комплементарності дає чітке уявлення про те, як глибоко стратегічна зміна проникає у кожну сферу і яка ступінь толерантності стратегічної зміни по відношенню до інших сфер; яка сила перетворень відбувається у кожній сфері та який ступінь радикальності стратегічних змін [12].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питання економічної безпеки підприємства, безпосередньо пов'язане з базовим поняттям економічної безпеки, відображає корелятивність різних сфер та рівнів економіки, від локального, регіонального до світового, а також структурне співвідношення різних суб'єктів економічної діяльності (економічних акторів). Взаємодія цих акторів у сфері економічної діяльності на різних рівнях розвитку локальної та світової економіки характеризується наявністю боротьби, конкурентної боротьби за ринки збуту, а за кінцевих рахунком – боротьби за прибуток і сфери впливу. Відтак, питання конкурентоспроможності підприємства, як характеристики його здатності до ведення активної конкурентної боротьби, створення умов для виживання на ринку та пошук шляхів підвищення ефективності функціонування в умовах наявності конкурентної боротьби на певному ринку або у певній галузі економіки, має вирішуватись у контексті взаємозв'язку конкурентоспроможності та економічної безпеки. Особливо у тому випадку, коли йдеться про інноваційний потенціал підприємства як основу забезпечення конкурентоспроможності, оскільки сама по собі інноваційність, здатність підприємства створювати та розповсюджувати інновації здатна як створити умови для забезпечення економічної безпеки підприємства на ринку або в галузі економіки, так і перетворитись на негативний фактор, що погіршує становище підприємства, знижуючи рівень його безпеки. Таким чином, виникає необхідність розглядати явище комплементарності як однієї з характеристик взаємодії та взаємодоповнюваності інноваційної конкурентоспроможності і економічної безпеки в діяльності будівельного підприємства.

Мета статті. Враховуючи напрацювання вчених щодо явища комплементарності як взаємодії та взаємодоповнюваності, що здійснювалися в різних наукових сферах, а також наші попередні дослідження, метою статті буде узагальнення сутнісного розуміння поняття «комплементарність» та застосування його для визначення комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки на рівні будівельного підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнюючи сутнісне розуміння поняття «комплементарність» у різних сферах наукових знань, слід виділити його загальні характерні особливості, що визначають його доцільність і необхідність використання для досліджень сучасних соціально-економічних процесів на рівні підприємств.

Аналіз визначень і трактувань показує, що більша частина цього поняття відбивається прямими властивостями: узгодженість, доповнюваність, ситуативність та взаємовплив. При розгляді комплементарності обов'язково розглядають не менше двох об'єктів. Проведені дослідження дозволили побудувати механізм визначення комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств (рис. 1).

Базою для встановлення комплементарності, згідно розробленого механізму, є зведення інформації по інноваційній конкурентоспроможності (загальний індикатор та по аспектам діяльності – виробничо-технологічний, організаційно-збутовий, управлінсько-фінансовий) та економічній безпеці будівельних підприємств (інтегральний показник та по складовим) – це зведено-оціночний блок.

Рис. 1. Механізм визначення комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств

Другий блок механізму визначення комплементарності (розрахунково-методичний) включає розробку формули, за якою буде здійснено розрахунок коефіцієнта комплементарності та побудову шкали його інтерпретації, а також проведення необхідних розрахунків.

Базуючись на існуючих напрацюваннях у сфері дослідження такого явища як комплементарність, встановлено, що комплементарність між економічною безпекою будівельного підприємства та його інноваційною конкурентоспроможністю можна описати не тільки простим логічним зв'язком, а й математичною формулою.

Нами пропонується наступна формула комплементарності економічної безпеки будівельних підприємств та їх інноваційної конкурентоспроможності у вигляді коефіцієнта (1), що враховує наявність розривів між досягнутими значеннями показників економічної безпеки будівельних підприємств та показниками їх інноваційної конкурентоспроможності:

$$K = 1 - \frac{1}{2} \sum \left| \frac{X_i}{\sum X_i} - \frac{Y_i}{\sum Y_i} \right| \quad (1)$$

де K – коефіцієнт комплементарності індикатору конкурентоспроможності та інтегрального показника економічної безпеки;

X_i – показник та індикатор оцінки інноваційної конкурентоспроможності (по аспекту діяльності чи загальний) i -того підприємства;

Y_i – показник оцінки економічної безпеки (по складовій чи інтегральній) i -того підприємства.

Для інтерпретації вищевказаного коефіцієнта запропоновано використати методологію непрямого шкалювання, яка була розроблена Г. Фехнером (закон Вебера-Фехнера) [13]. В її основі лежать методи визначення порогів відчуттів. Для того щоб виміряти якість відчуття, необхідно висловити його в одиницях порога. Визначивши величину стимулу, нижче якого відчуття не виникає, ми визначаємо нульову точку вимірювальної психофізичної шкали, забезпечуючи таким чином можливість побудови шкали відносин [14].

В нашому дослідженні, згідно існуючих результатів емпіричних досліджень, пороговими значеннями комплементарності є 0,5 – нижче якого комплементарність не спостерігається або носить випадковий характер, та 1,0 – що вказує на абсолютну комплементарність об'єктів або явищ, що досліджуються.

Отже, для інтерпретації коефіцієнта комплементарності розроблена наступна шкала з нерів-

ними інтервалами, побудована за принципом нелінійності із застосуванням методів непрямого шкалювання на основі визначення порогів комплементарності економічної безпеки та інноваційності аспектів діяльності будівельного підприємства:

- менше 0,5 – комплементарність відсутня;
- 0,5-0,7 – недостатня комплементарність, що має слабо виражений характер (крок 0,2);
- 0,71-0,85 – помітна комплементарність (крок 0,15);
- 0,86-0,95 – явна (явно виражена) комплементарність (крок 0,1);
- 0,96-1 – абсолютна комплементарність (крок 0,05).

Комплементарність як відношення і стан можна оцінити для економічної безпеки та інноваційної конкурентоспроможності у вигляді функції приналежності двох систем $R(x, y)$, яка відображає комплементарність між системними явищами (x – інноваційна конкурентоспроможність та y – економічна безпека).

Формально значення показників цих системних явищ не залежать одне від одного, проте їх практичне забезпечення повинно здійснюватися з урахуванням спільних співвідношень, в нашому дослідженні – з врахуванням впливу інноваційності аспектів діяльності на складові економічної безпеки будівельних підприємств. Важливим є те, що комплементарність може відповідати їх різним комбінаціям згідно окремих частин досліджуваних явищ.

Для встановлення комплементарності між інноваційною конкурентоспроможністю за аспектами діяльності будівельних підприємств та їх складовими економічної безпеки необхідно визначити кореляційні зв'язки між інноваційністю діяльності будівельних підприємств за її аспектами (табл. 1) та між складовими економічної безпеки (табл. 2) (тут і далі розрахунки проводилися на даних про діяльність будівельних підприємств Дніпропетровської області).

Як видно з табл. 1, відсутності та зворотного зв'язку між інноваційністю аспектів діяльності будівельних підприємств не спостерігається. Найбільш тісним зв'язком характеризується інноваційність за виробничо-технологічним та організаційно-збутовим аспектами діяльності будівельних підприємств, що пояснюється самою специфікою їх організації як виробництва, так і збуту будівельної продукції або послуг.

Далі встановлено кореляційні зв'язки між складовими економічної безпеки будівельних підприємств (табл. 2).

Таблиця 1

Матриця взаємної кореляції інноваційності аспектів діяльності будівельних підприємств

Аспекти / коефіцієнт кореляції	Виробничо-технологічний	Організаційно-збутовий	Управлінсько-фінансовий
Виробничо-технологічний	1	0,830642	0,37358
Організаційно-збутовий	0,830642	1	0,303341
Управлінсько-фінансовий	0,37358	0,303341	1

Таблиця 2

Матриця взаємної кореляції складових економічної безпеки будівельних підприємств

Складові / коефіцієнт кореляції	Техніко-технологічна	Кадрова	Фінансова	Ринкова	Екологічна	Інформаційна
Техніко-технологічна	1	0,41223	0,50012	0,361693	0,015331	0,0624
Кадрова	0,41223	1	0,659669	0,01268	0,597093	0,482737
Фінансова	0,50012	0,659669	1	0,745689	0,765256	0,492297
Ринкова	0,361693	0,01268	0,745689	1	0,5713	0,846518
Екологічна	0,015331	0,597093	0,765256	0,5713	1	0,848062
Інформаційна	0,0624	0,482737	0,492297	0,846518	0,848062	1

Як видно з табл. 2, відсутності та зворотного зв'язку між складовими економічної безпеки будівельних підприємств не спостерігається. При цьому, техніко-технологічна та кадрова складові економічної безпеки будівельних підприємств є найбільш пов'язаними з їх фінансовою безпекою. При цьому сама фінансова складова економічної безпеки має найтісніший зв'язок з ринковою складовою економічної безпеки будівельних підприємств. В свою чергу, ринкова складова економічної безпеки найбільше взаємопов'язана з інформаційною складовою економічної безпеки, яка так само тісно корелює з екологічною складовою економічної безпеки будівельних підприємств, яка має також тісний зв'язок з ринковою складовою.

Побудовані матриці кореляційних зв'язків показують, що всі складові економічної безпеки в тій або іншій мірі залежать одна від одної, що дозволяє зробити висновок про те, що забезпечення кожної окремої складової економічної безпеки призведе до забезпечення іншої складової, але з різною інерцією.

Значимість отриманих коефіцієнтів кореляції за інноваційністю аспектів діяльності та за складовими економічної безпеки будівельних підприємств перевіряються за допомогою критерію Стюдента, і, якщо отримані значення більше критичних, стверджується, що зв'язки мають не випадковий характер і є придатними для подальшого використання. Зазначений факт, в подальшому, дасть змогу врахувати встановлені зв'язки при прогнозуванні наслідків реалізації розроблених заходів по забезпеченню економічної безпеки будівельних підприємств в цілому.

Як показали розрахунки, проведені за формулою (1), загальний коефіцієнт комплементарності дорівнює 0,9654, що означає, згідно запропонованої шкали інтерпретації даного коефіцієнта, що інноваційна конкурентоспроможність взаємоповно економічну безпеку та інтерпретується як абсолютна комплементарність, що доводить важливість інноваційної конкурентоспроможності будівельних підприємств у забезпеченні їх економічної безпеки.

В рамках запропонованого механізму, далі проводиться визначення комплементарності інно-

ваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств, що включено до блоку аналітичної інтерпретації.

На основі побудованих матриць взаємної кореляції та з використанням формули коефіцієнта комплементарності будується матриця значень коефіцієнтів комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств (табл. 3).

Згідно запропонованої шкали, проводиться інтерпретація значень коефіцієнтів комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств та матриця значень (табл. 3) трансформується у матрицю інтерпретації (табл. 4).

Також в рамках блоку аналітичної інтерпретації здійснюється побудова графіку для встановлення пріоритетності інноваційності аспектів діяльності за комплементарністю для розробки заходів щодо забезпечення економічної безпеки (рис. 2).

Як видно з рис. 2, для техніко-технологічної складової економічної безпеки найвище значення комплементарності спостерігається з інноваційністю виробничо-технологічного аспекту діяльності, отже інноваційності даного аспекту діяльності присвоюється пріоритет номер один. Для кадрової, фінансової та екологічної складових економічної безпеки найвище значення комплементарності має інноваційність управлінсько-фінансового аспекту діяльності будівельних підприємств, якому встановлено перший пріоритет за цими складовими економічної безпеки будівельних підприємств. Для ринкової та інформаційної складових економічної безпеки перший пріоритет встановлено інноваційності організаційно-збутового аспекту діяльності будівельних підприємств, яка має найвищі значення коефіцієнтів комплементарності з цими складовими.

Заключним блоком механізму визначення комплементарності інноваційної конкурентоспроможності та економічної безпеки будівельних підприємств є блок формулювання висновків та рекомендацій. На цьому етапі відбувається розробка заходів стосовно підвищення інноваційності аспектів діяльності за комплементарністю з проблемними складовими економічної безпеки (які

Таблиця 3

Матриця значень коефіцієнтів комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств

Складові/аспекти	Виробничо-технологічний	Організаційно-збутовий	Управлінсько-фінансовий
Техніко-технологічна	0,8888	0,8758	0,8294
Кадрова	0,6515	0,7363	0,9023
Фінансова	0,7309	0,8026	0,8677
Ринкова	0,7548	0,8017	0,7368
Екологічна	0,7867	0,8716	0,960
Інформаційна	0,8354	0,9202	0,9137

Таблиця 4

Матриця інтерпретації значень коефіцієнтів комплементарності інноваційності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств

Складові/аспекти	Виробничо-технологічний	Організаційно-збутовий	Управлінсько-фінансовий
Техніко-технологічна	Явна комплементарність	Явна комплементарність	Помітна комплементарність
Кадрова	Слабо виражена комплементарність	Помітна комплементарність	Явна комплементарність
Фінансова	Помітна комплементарність	Помітна комплементарність	Явна комплементарність
Ринкова	Помітна комплементарність	Помітна комплементарність	Помітна комплементарність
Екологічна	Помітна комплементарність	Явна комплементарність	Явна комплементарність
Інформаційна	Помітна комплементарність	Явна комплементарність	Явна комплементарність

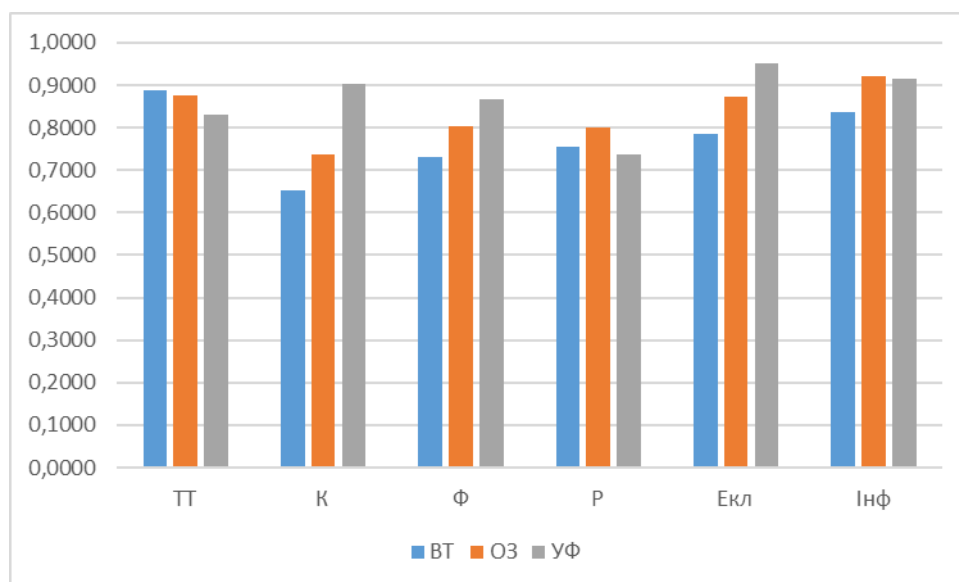

Рис. 2. Коефіцієнти комплементарності між інноваційністю аспектів діяльності та складовими економічної безпеки будівельних підприємств

визначаються активними). Всі інші складові економічної безпеки, крім проблемної складової, визначаються як інертні, забезпечення яких буде відбуватися внаслідок вирішення проблем з активною складовою їх економічної безпеки згідно встановлених кореляційних зв'язків між тією складовою, що визнана активною, та інертними складовими.

Висновки. За результатами проведеного дослідження явища комплементарності у різних сферах наукових знань встановлено доцільність і необхідність його використання для досліджень взаємодії та взаємодоповнюваності інноваційної конкурентоспроможності і економічної безпеки в діяльності будівельного підприємства. На цій основі, запропоновано механізм визначення комплементарності інновацій-

ності аспектів діяльності та складових економічної безпеки будівельних підприємств, який складається з взаємопов'язаних блоків (зведено-оціночного, розрахунково-методичного, аналітичної інтерпретації, формулювання висновків та рекомендацій). Використання запропонованого механізму на основі даних будівельних підприємств Дніпропетровської області дозволило встановити пріоритетність інноваційності аспектів діяльності за комплементарністю для розробки заходів щодо забезпечення економічної безпеки. Подальші дослідження будуть присвячені розробці та обґрунтуванню заходів стосовно підвищення інноваційності аспектів діяльності за комплементарністю з проблемними (активними) складовими економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Kim W.C., Mauborgne R. Blue Ocean Strategy. How to Create Uncontested Market Space and Make the Competition Irrelevant. Boston : Business School Press, 2005. 238 p.
2. Hunt S.D., Morgan R.M. The comparative advantage theory of competition. *Journal of Marketing*. 1995. Vol. 59. No. 2. Pp. 1–15.
3. Scott D.A., Eyring M., Gibson L. Mapping Your Innovation Strategy. Harvard : Business Review, 2006. vol. 84(5), pp. 104–113.
4. Chesbrough H. Open Innovation. The New Imperative for Creating and Profiting from Technology. Harvard : Business Press, 2003. 227 p.
5. Gloor Peter A. Swarm Creativity: Competitive advantage through Collaborative Innovation Networks. Oxford : University Press, 2006. 212 p.
6. Innovation through global Collaboration: A new source of Competitive Advantage / Mac Cormac A., Forbath T., Brooks P., Kalaher P. Harvard : Business School, 2007.
7. Ямненко Г.Є. Інноваційні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємств. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2016. Вип. 1. С. 47–52.
8. Бородіна О.С. Принцип комплементарності в міждисциплінарних дослідженнях економіки. *Економіка і прогнозування*. 2015. № 2. С. 47–58.
9. Complementarity. URL: <https://www.oed.com/view/Entry/37648?redirectedFrom=complementarity#eid> (дата звернення: 17.01.2017).
10. Complementarity. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/complementary> (дата звернення: 17.01.2017).
11. Фон Визер Фридрих. Теория общественного хозяйства. URL: http://www.libertarium.ru/lib_mbv_v (дата звернення: 17.01.2017).
12. Балабанич А.В., Сай Д.В. Технологія планування стратегічних змін у системі управління маркетингом взаємодії підприємств. *Економіка и управление*. 2014. № 1. С. 30–35.
13. Закон Вебера-Фехнера. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Закон_Вебера_—_Фехнера (дата звернення: 18.01.2017).
14. Высоков И.Е. Общепсихологический практикум : учебное пособие. Москва : Издательство Юрайт, 2017. 507 с.
15. Мотало В. Аналіз шкал вимірювань. *Вимірювальна техніка та метрологія*. 2015. № 76. С. 21–35.
16. Колтун В.С. Комплементарність як парадигма місцевого самоврядування: методологічний аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 4. С. 104–108.

Фисуненко П. А.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОМПЛЕМЕНТАРНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ИННОВАЦИОННОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

В статье приведены результаты обобщения сущностного понимания понятия «комплементарность» в различных областях научных исследований, выделены его общие характерные особенности, обуславливающие возможность использования его для исследований взаимодействия и взаимодополняемости инновационной конкурентоспособности и экономической безопасности на уровне строительного предприятия. Представлены механизм определения комплементарности инновационности аспектов деятельности и составляющих экономической безопасности строительных предприятий, который состоит из взаимосвязанных блоков (сводно-оценочного, расчетно-методического, аналитической интерпретации, формулирование выводов и рекомендаций), приведены результаты его практического применения.

Ключевые слова: предприятие, экономическая безопасность, инновационность, конкурентоспособность, комплементарность.

Fisunenکو P. A.

Prydniprovsk'ka State Academy of Civil Engineering and Architecture

DETERMINATION OF COMPLEMENTARITY OF ECONOMIC SECURITY AND INNOVATIVE COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE

Summary

The results of generalization of the essential understanding of the concept of «complementarity» in various fields of research have been presented in this article. Its general characteristics that determine the possibility of using for research of interaction and interdependence of innovative competitiveness and economic security at the construction enterprise have been highlighted. The mechanism of determining the complementarity of innovation aspects of activities and components of economic security of construction enterprises, which consists of interconnected blocks (summary-evaluation, calculation-methodical, analytical interpretation, formulation of conclusions and recommendations) as well as the results of its practical application have been presented.

Key words: enterprise, economic security, innovativeness, competitiveness, complementarity.